

MAHALLIY SOLIQLAR YIG'UVCHANLIGINI OSHIRISHDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISHNING O'RNI

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Mustaqil izlanuvchisi

Tojibayev Farrux Baxtiyorovich

Annotatsiya

Samarali soliq ma'muriyati mahalliy soliqlarni yig'ishni ko'paytirishda hal qiluvchi ro'l o'ynaydi. Ushbu maqolada mahalliy darajada daromad olishni ko'paytirishda soliq ma'muriyatini takomillashtirishning ahamiyati ko'rib chiqilgan. Keng qamrovli adabiyotlarni ko'rib chiqish va tahlil qilish orqali u mahalliy soliq yig'ishni optimallashtirish uchun soliq ma'muriyatini kuchaytirish usullari, natijalari va oqibatlarini ochib beradi.

Kalit so'zlar:

Soliq ma'muriyati, mahalliy soliqlar, daromad olish, samaradorlik, muvofiqlik, boshqaruv

Mahalliy soliqlar shahar va mintaqaviy hukumatlar uchun muhim daromad manbai bo'lib, muhim xizmatlar va infratuzilmani rivojlantirishni moliyalashtiradi. Biroq, soliq yig'ishning etarli emasligi ushbu muhim funktsiyalarni saqlab qolish uchun qiyinchiliklar tug'diradi. Soliq ma'muriyatining samaradorligi daromadlarni shakllantirishga bevosita ta'sir qiladi, samarali tizimlar muvofiqlikni kuchaytiradi va soliq to'lashdan bo'yin tovlashni minimallashtiradi. Ushbu maqola mahalliy soliqlarni yig'ishni kuchaytirishda soliq ma'muriyatini takomillashtirishning ajralmas ro'lini o'rganadi.

Ushbu tadqiqot soliq ma'muriyati va mahalliy soliq yig'ish o'rtasidagi munosabatlarni tahlil qilish uchun mavjud adabiyotlarni sintez qilib, sifatli yondashuvni qo'llaydi. Tadqiqot mavzusiga oid asosiy tushunchalar va topilmalarni aniqlash uchun tegishli maqolalar, ma'ruzalar va ilmiy ishlar ko'rib chiqildi. Tahlil soliq ma'muriyatining yaxshilanishi mahalliy darajada daromad olishiga ta'sir ko'rsatadigan mexanizmlarga qaratilgan.

Soliq ma'muriyatini takomillashtirish bir necha sabablarga ko'ra mahalliy soliqlar yig'imini ko'paytirishda muhim ro'l o'ynaydi:

- Kengaytirilgan muvofiqlik: yaxshi ishlaydigan soliq ma'muriyati tizimi soliq to'lovchilarning o'z majburiyatlarini bajarishini osonlashtiradigan jarayonlarni soddalashtirishi mumkin. Bunga soddalashtirilgan soliq topshirish protseduralari, soliq qonunlari bo'yicha aniqroq ko'rsatmalar va mijozlarni qo'llab-quvvatlash kiradi. Muvofiqlik osonroq bo'lganda, soliq to'lovchilar o'z majburiyatlarini bajarish ehtimoli ko'proq bo'lib, soliq tushumlarining ko'payishiga olib keladi.

- Samarali ijro: soliq ma'muriyatini takomillashtirish ko'pincha soliq to'lovchilar faoliyatini yaxshiroq nazorat qilish, yanada samarali audit va rioya qilmaslik uchun qat'iy jazo kabi ijro mexanizmlarini kuchaytirishni o'z ichiga oladi. Soliq organlari soliq to'lashdan bo'yin tovlash yoki undan qochishni samaraliroq aniqlash va hal qilish orqali barcha tegishli soliqlarning yig'ilishini ta'minlashi va daromadning oshishiga hissa qo'shishi mumkin.

• Avtomatlashtirish va texnologiya: texnologiya va avtomatlashtirishdan foydalanish soliq ma'muriyati jarayonlarining samaradorligi va aniqligini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Avtomatlashtirilgan tizimlar xatolarni kamaytirishi, ishlov berish vaqtlarini minimallashtirishi va soliq operatsiyalarini Real vaqt rejimida monitoringini o'tkazishi mumkin. Bu nafaqat soliq yig'ishning umumiy samaradorligini oshiradi, balki soliq to'lovchilar va soliq organlari uchun ma'muriy xarajatlarni kamaytiradi.

• Ma'lumotlar tahlili: zamonaviy soliq ma'muriyati tizimlari ma'lumotlar tahlilidan nomuvofiqlikni aniqlash, firibgarlik faoliyatini aniqlash va maqsadli ijro etish harakatlarini yanada samarali qilish uchun foydalanadi. Soliq to'lovchilarning katta hajmdagi ma'lumotlarini tahlil qilish orqali hokimiyat potentsial soliq xatarlarini aniqlashi va ularni bartaraf etish uchun faol choralar ko'rishi, natijada soliq tushumini oshirishi mumkin.

• Salohiyatni oshirish: soliq ma'muriyati xodimlarini tayyorlash va salohiyatini oshirishga sarmoya kiritish soliq yig'ish ishlarini takomillashtirish uchun juda muhimdir. Yaxshi o'qitilgan xodimlar soliq to'lovchilarga yaxshiroq yordam berishlari, batafsil tekshiruvlar o'tkazishlari va soliq siyosatini yanada samarali amalga oshirishlari mumkin. Doimiy malaka oshirish soliq ma'muriyati xodimlarining rivojlanayotgan soliq qonunlari va ilg'or tajribalardan xabardor bo'lishini ta'minlaydi.

• Shaffoflik va hisobdorlik: soliq ma'muriyatining shaffof va hisobdor amaliyoti soliq to'lovchilar va soliq organlari o'rtasida ishonchni kuchaytiradi. Soliq to'lovchilar soliq ularning to'lovlar mas'uliyat va juda ishlatiladi, deb sezmagan bo'lsa, ixtiyoriy ravishda rioya qilish ehtimoli ko'proq ular. Bundan tashqari, soliq ma'muriyati jarayonlarining shaffofligi aholining soliq tizimiga bo'lgan ishonchini kuchaytiradi, bu esa uzoq muddatli daromad yig'ish ishlarini davom ettirish uchun zarurdir.

Umuman olganda, soliq ma'muriyatini takomillashtirishga sarmoya kiritish orqali mahalliy hukumatlar muvofiqlikni oshirishi, ijro etilishini kuchaytirishi, texnologiyadan foydalanishi va soliq to'lovchilar bilan ishonchni kuchaytirishi mumkin, bularning barchasi mahalliy soliqlarni ko'paytirishga yordam beradi.

Topilmalar siyosatchilar uchun soliq ma'muriyati islohotlariga investitsiyalarni birinchi o'ringa qo'yish zarurligini ta'kidlaydi. Soliq tizimlarini modernizatsiya qilish, shaffoflikni oshirish va ijro mexanizmlarini kuchaytirish orqali hukumatlar mahalliy darajada katta daromad potentsialini ochishlari mumkin. Bundan tashqari, soliq organlari, mahalliy hokimiyat organlari va manfaatdor tomonlar o'rtasidagi hamkorlik soliqqa rioya qilish va daromadlarni safarbar qilish uchun qulay muhitni yaratish uchun juda muhimdir

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, soliq ma'muriyatini takomillashtirish mahalliy soliq yig'ishni optimallashtirish uchun ajralmas hisoblanadi. Siyosatchilar soliq jarayonlarida samaradorlik, oshkoralik va muvofiqlikni oshirishga qaratilgan ma'muriy islohotlarni amalga oshirishga e'tibor qaratishlari kerak. Texnologiyalarga sarmoya kiritish, salohiyatni oshirish va institutsional mustahkamlash daromad olishda katta dividendlar berishi mumkin. Bundan tashqari, mahalliy darajada soliq ma'muriyati va daromadlarni safarbar qilishda

uzoq muddatli yaxshilanishlarni ta'minlash uchun hamkorlik va manfaatdor tomonlarni jalb qilishni rivojlantirish juda muhimdir. Kelajakdagi tadqiqotlar soliq ma'muriyatining aniq islohotlari va turli xil ijtimoiy-iqtisodiy kontekstlardagi aralashuvlarning samaradorligini o'rganishi mumkin. Bundan tashqari, ma'muriy amaliyotning turli mintaqalarda mahalliy soliq yig'ishga ta'sirini tahlil qiluvchi qiyosiy tadqiqotlar siyosatchilar va amaliyotchilar uchun qimmatli tushunchalarni beradi. Soliq ma'muriyati strategiyasini doimiy ravishda baholash va takomillashtirish rivojlanayotgan muammolarga moslashish va daromad potentsialini maksimal darajada oshirish uchun juda muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining 2021 yil 30 dekabr "2022 yil uchun O'zbekiston Respublikasi Davlat byudjeti to'g'risida"gi O'RQ-742-sonli Qonuni. <https://www.lex.uz/uz/docs/5801127>
2. O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi. 2020 yil, 01 yanvar. <https://lex.uz/docs/-4674902>
3. O'zbekiston Respublikasining Budget kodeksi. 2014 yil, 01 yanvar. <https://lex.uz/docs/-2304138>
4. O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi. 1997 yil 01 mart. <https://lex.uz/docs/111189>
5. Bodi Z., Merton R.S. Uchebnik. Finansi. M.: "Vilyams", 2007. – 347 s.
6. Маликов Т.С. Бюджет-солик сиёсати. Дарслик. – Т.: "IQTISOD MOLIYA", 2019. – 404 бет
7. Moliya: nazariy asoslar: O'quv qo'llanma / T.S.Malikov; –T.: "Iqtisod Moliya", 2021. – 434 bet.
8. Tilabov N.T. "Moliya" fanidan o'quv uslubiy qo'llanma. –T.: "IMPRESS MEDIA" MCHJ. 2022. 46 bet.
9. Tilabov N.T. Солиқ сиёсатини такомиллаштириш - иқтисодиётни тартибга солиш инструменти сифатида. "Science and Education" Scientific Journal. 2022/5/ 1743-1757. www.openscience.uz
10. Tilabov N.T. Liberalization of tax policy - guarantee of economic stability. "Science and Education" Scientific Journal. MAY 2021/VOLUME 2 ISSUE 5. 1097- 1112. www.openscience.uz